

SKAUN KOMMUNE
Postboks 74
7358 BØRSA

Deres ref: 21/2915-9/HELEOVRE
Vår ref: 2022/22656
Dato: 10.02.2022
Org.nr: 985 399 077

Statens tilsyn for planter, fisk, dyr og næringsmidler

HØRINGSUTTALELSE TIL PLANPROGRAM FOR KOMMUNEPLANENS AREALDEL

Vi viser til e-post 1.2.2022 fra Skaun kommune v/Helene Øverlid vedlagt forslag til planprogram for kommuneplanens samfunnsdel og arealdel for perioden 2022 – 2034.

Kommunes frist for uttalelse var 1.2.2022. Mattilsynet var ikke varslet om høringen. Vi oppdaget dette 1.2.2022 i tilslutning til behandling av annen plansak i Skaun kommune. Vi tok umiddelbart kontakt med kommunens saksbehandler, og fikk avklart at høringsbrevet ved en glipp ikke var sendt til Mattilsynet. Vi ba om utsatt frist for uttalelse. I e-post fra kommunen 1.2.2022 fikk vi oversendt høringsbrevet og utsatt frist til 1.3.2022. Vi gir med dette innspill knyttet til kommuneplanens arealdel (KPA). For kommuneplanens samfunnsdel har vi ingen merknader.

Vi oppfordrer kommunen til å ta hensyn våre innspill i endelig fastsettelse av planprogram og i det videre planarbeidet. Mattilsynet er disponibel for videre dialog med kommunen i planprosessen for alle forhold omtalt i denne uttalelsen.

Mattilsynets rolle

Mattilsynet er statlig sektormyndighet for områdene planter, fisk, dyr, mat og drikkevann. Som høringsinstans til arealplan er det vår oppgave å bidra til at planen ivaretar nasjonale og regionale interesser innenfor disse områdene.

Merknader til planprogramforslaget knyttet til drikkevann

I det følgende er omtalt tema knyttet til drikkevann som vi mener bør tas med i planprosessen og eventuelt i endelig KPA

Lovkrav og statlige føringer til drikkevannshensyn i KPA

PBL (plan- og bygningsloven) § 11-1 krever at statlige føringer skal legges til grunn for KPA. Dette gjelder også forhold knyttet til drikkevann. Det bør derfor framgå av KPA hvordan relevante nasjonale mål og forventninger blir ivare tatt i planforslaget. Følgende lovkrav og føringer kan tas med:

- [Nasjonale forventninger til regional og kommunal planlegging 2019–2023](#) skal legges til grunn. Vi viser her til pkt. 2.3,
 - «.... Det er viktig at vannforekomster som benyttes til vannforsyning beskyttes mot forurensning slik at brukerkonflikter kan unngås og at befolkningen er sikret tilstrekkelige

mengder helsemessig trygt drikkevann. Sikring av drikkevannskilder og areal til infrastruktur er en viktig del av kommunale planer».

- Og videre til: «Regjeringens forventninger Fylkeskommunene og kommunene tar hensyn til og beskytter drikkevannskilder i sin planlegging, slik at behovet for rensing ved produksjon av drikkevann reduseres ...»
- [Nasjonale mål for vann og helse](#) krever blant annet:
 - Mål C): Ved utlegging av nye områder for industri eller bosetning skal det vurderes muligheten for å knytte disse til eksisterende vannforsyningsystemer i nærheten eller om nødvendig til nytt fellesanlegg.
 - Mål D): Alle innenfor en tettbebyggelse skal være tilkoblet offentlig ledningsnett eller ha andre akseptable renseløsninger.
- [Drikkevannsforskriften](#) § 26 stiller spesielt krav til at kommunen skal ta drikkevannshensyn ved utarbeidelse av KPA. Det betyr at drikkevannshensynet må komme tydelig fram i arealformålene, sammen med synlige hensynssoner og klare bestemmelser.

Samordning med hovedplan vann

Skaun kommune har hovedplan for vann, avløp og miljø for perioden 2017 – 2026, vedtatt i 2016. Denne planen gir beskrivelse av status og tiltaksplaner for drikkevannsforsyning for Malmsjøen vannverk, som på det tidspunktet var det eneste kommunalt eide vannverket i kommunen. I tillegg er en tabell med summarisk oversikt over private vannverk. (Blant disse er Rossvatnet vassverk, som i 2017 ble overdradd til kommunen, og gitt nytt navn: Jåren vassverk)

Vi påpeker at KPA og hovedplan for vann bør sees i sammenheng og fortrinnsvis samordnes. Disse planene skal til sammen utgjøre en helhetlig kartlegging og vurdering av drikkevannsforsyning i kommunen, og skal legges til grunn for reguleringsplaner som utarbeides. Gjennom disse planene bør kommunen sikre at alle fastboende innbyggere har tilgang til drikkevann fra en tilfredsstillende drikkevannsvannforsyning. Dette bør tas hensyn til i planprosessen for KPA.

Oversikt over drikkevannskilder og beskyttelse av disse

Status for hensynssoner drikkevann i gjeldende KPA

I gjeldende KPA er avmerket hensynssone drikkevann for nedslagsfeltet til Malmsjøen, drikkevannskilde for Malmsjøen vannverk, som forsyner de fleste innbyggerne i kommunen. Det er imidlertid ikke fastsatt særskilte planbestemmelser for denne hensynssonen.

For drikkevannskildene til de øvrige vannverkene i kommunen er det i gjeldende KPA ikke fastsatt hensynssoner og dermed ingen spesielle planbestemmelser. Dette gjelder følgende vannverk og kilder:

Vannverk	Eierskap	kilde
Jåren vassverk	kommunalt	Grunnvannskilde
Kjølvatnet vassverk	privat	Kjølvatnet
Hove camping vannforsyning	privat	Kjølvatnet
Kvernsjøen vassverk	privat	Kvernsjøen
Aunan vassverk	privat	Grunnvannskilde + Gåstjønnå (reservekilde)

Innspill til endring av hensynssoner

KPA må gi oversikt over drikkevannskildene i kommunen. Dette gjelder både for kommunale og private vannverk, og for alle typer kilde: både overflatekilder og grunnvannskilder. Drikkevannskildene må være synlig i plankartene sammen med hensynssoner og bestemmelser. Vi forventer derfor at det fastsettes hensynssoner for alle kildene for vannverkene i tabellen ovenfor.

I planarbeidet bør det også vurderes å kartlegge og beskytte eventuelle kjente kilder som per i dag ikke benyttes, men som kan tenkes å tas i bruk i framtiden. Dette kan gjøres ved å fastsette hensynssone etter PBL 11-8 bokstav d) - båndlegging etter andre lover, f.eks. beskyttelse av fremtidige drikkevannskilder, jf. vannressursloven § 13 fjerde ledd og vedtak etter vannforskriften. Vi er kjent med at det finnes et grunnvannsreservoar sør for Laugen, som foreløpig ikke er utnyttet for drikkevannsforsyning, og at det er gjort noen vurderinger om denne kilden og i hvilken grad den kan være aktuell for framtidig bruk. Samtidig har det vært vurdert annen type bruk av arealet

(motorsportsenter) som kan være i konflikt med eventuell bruk til drikkevannskilde. Det er sterkt ønskelig at framtidig bruk av dette arealet avklares i KPA. Dersom kilden/arealet vurderes som aktuell for framtidig drikkevannsuttak, bør det fastsettes hensynssone for dette arealet.

Den geografiske utstrekningen av de enkelte hensynssonene må vurderes ut fra faglig skjønn. For overflatekilder bør hensynssonen som hovedregel omfatte hele nedslagsfeltet. I tilfeller der nedslagsfeltet er svært stort og det kan oppstå vesentlige arealkonflikter med andre interessenter, vil det være aktuelt å avgrense hensynssonen til del av nedslagsfeltet nær innsjø/vassdrag. For de aktuelle overflatekildene i Skaun kommune er dette trolig ikke aktuelt. For disse bør derfor hensynssonene omfatte hele nedslagsfeltet. For grunnvannskildene må det gjøres en konkret vurdering for den enkelte kilden. Dette bør utføres av personer med hydrogeologisk kompetanse.

I eksisterende KPA er fastsatt hensynssone drikkevann for nedslagsfeltet til Byavatnet, som har en del i Skaun og en del i Orkland kommune. Vi har forstått det slik at dette har sin bakgrunn i at Byavatnet tidligere har vært drikkevannskilde for Orkdal vannverk i Orkland kommune. Også i Orkland kommune er nedslagsfeltet for Byavatnet i gjeldende KPA angitt med hensynssone drikkevann. Fra Orkland kommune har vi fått opplyst at denne kilden ikke har vært i bruk på minst 30 år, og at kilden nå er fysisk frakoplet. Ut fra dette antar vi at hensyn til beskyttelse av drikkevann ikke lenger er begrunnelse for denne hensynssonen, verken i Skaun eller Orkland kommune. Vi foreslår derfor at Skaun kommune vurderer å fjerne denne hensynssonen i sin kommune. Vi viser til uttalelse til dispensasjonssak for ettergodkjenning av hytter på gnr/bnr.102/3 innenfor denne hensynssonen, i vårt brev til kommunen 20.9.2021.

Hva bør planbestemmelsene for hensynssone drikkevann inneholde?

Det må fastsettes hensiktsmessige planbestemmelser for alle hensynssoner drikkevann. (Det gjelder selvfølgelig også for Malmsjøen, som i gjeldende KPA har hensynssone, men uten spesielle planbestemmelser.) Planbestemmelsene må ivareta nødvendig beskyttelse av drikkevannskildene. Planbestemmelsene må være relevante, og i tilstrekkelig grad konkrete, med hensyn til tiltak og aktiviteter som ikke tillates. For hensynssoner med bolig eller annen virksomhet, bør det være bestemmelser som sikrer at avløpsvann ikke forurensrer drikkevannskilder. I tillegg er det ønskelig at det tas inn en generell bestemmelse om at innenfor hensynssonen skal drikkevannshensyn være overordnet andre samfunnsinteresser.

Det er store forskjeller mellom de ulike drikkevannskildene i kommunen, når det gjelder arealbruk og brukerinteresser i aktuelle hensynssoner. Videre kan beskyttelsesbehovet variere mellom de ulike kildene. Vi presiserer derfor at planbestemmelsene for de ulike hensynssonene ikke trenger å være identiske, men bør tilpasses den enkelte hensynssone.

Drikkevannsfaglig kompetanse må trekkes inn i planarbeidet

Drikkevannsforskriften § 26 krever at kommunen skal ta drikkevannshensyn ved utarbeidelse av kommuneplan. Det betyr at relevant faktagrunnlag om vannverkene må innhentes, og at drikkevannsfaglig kunnskap må trekkes inn i arbeidet med fastsetting av hensynssonenes utstrekning og planbestemmelser. For kildene til de kommunale vannverkene (Malmsjøen og Jåren), betyr det i praksis at kommunens fagpersonell for drikkevann må trekkes inn i planarbeidet. Når det gjelder kildene for de private vannverkene, kan dette hensynet ivaretas ved at kommunen tar kontakt med kontaktpersoner for vannverkene for å innhente relevante fakta og vurderinger.

Vi viser til følgende veiledere som kan være til nytte for vurdering av hensynssonenes utstrekning og innhold i planbestemmelsene:

- Norsk Vann rapport 254/2020: Forvaltning av nedbørsfelt for overflatekilder
- Norsk Vann rapport C11/2018: Grunnvannskilden som hygienisk barriere
- Veileder fra Folkehelseinstitutt: [Vannrapport 127, Vannforsyning og helse](#), kap. 3.5, beskyttelse av drikkevannskilde
- Mattilsynets temaveileder: [Drikkevannshensyn i kommunalt og statlig planarbeid](#)

Drikkevannshensyn for spesielle arealformål

Arealformål - Bebyggelse og anlegg.

For områder som avsettes til bolig- (herunder fritidsboliger) eller næring, bør det framkomme av KPA om disse kan forsynes fra eksisterende vannverk eller om det skal etableres ny drikkevannsforsyning. Dette kan evt. sees i sammenheng med hovedplan for vann, i så fall kan det tas inn henvisning til det i KPA. Dersom det skal etableres ny drikkevannskilde/vannforsyning, bør KPA vise til drikkevannsforskriftens krav til dette, herunder krav til plangodkjenning. Mattilsynet kan veilede nærmere om det.

For nye bolig- eller næringsområder som angis i KPA, må planarbeidet omfatte vurdering av om det er realistisk å oppnå hygienisk tilfredsstillende, hensiktsmessige og kostnads- og driftseffektive løsninger for vannforsyningen.

KPA bør stille krav om at reguleringsplaner skal omfatte vann- og avløpsplan (VA-plan) som omfatter følgende:

- vurdering av vannbehovet for planlagte tiltak
- plan for vannforsyningen, herunder vurdering av kvalitet, kapasitet og leveringssikkerhet
- relevant teknisk beskrivelse

KPA bør også inneholde krav om at VA-plan er utarbeidet av kompetent personell, og at den er gjennomførbar.

KPA bør kreve at reguleringsplan for bebyggelse og anlegg har krav om at før bolig tas i bruk, skal drikkevannsforsyning være ferdig etablert, med tilstrekkelige mengder vann av drikkevannskvalitet, jf. PBL § 27-1.

Arealformål - Samferdselsanlegg og teknisk infrastruktur.

Her gjelder i stor grad de samme hensyn som for arealformål bebyggelse og anlegg, angitt ovenfor.

Arealformål - Landbruks-, natur- og frilufters formål samt reindrift - med underformål b) areal for spredt bolig-, fritids- og næringsbebyggelse.

Også for dette arealformålet gjelder i stor grad de samme hensyn som for arealformål bebyggelse og anlegg, angitt ovenfor. For hytter/fritidsboliger gjelder i tillegg noen spesielle hensyn: Disse kan planlegges uten innlagt vann (og dermed uten utslippstillatelse). Erfaringsmessig vil eiere av slike fritidsboliger ofte ønske å legge inn vann og avløp på et senere tidspunkt, og får eventuelt nødvendig utslippstillatelse til det. Vannforsyning kan da ofte være grunnvannsbrønn for den enkelte hytte, oppkomme, inntak i bekk eller liknende. Slike enkeltkilder er vanskeligere å beskytte enn felleskilder. Noen typer kilde (oppkomme, inntak i bekk) gir ofte dårlig og helsefarlig drikkevannskvalitet. På grunn av disse forholdene vil det oftest være en stor helsemessig fordel at nye hyttefelt reguleres med felles vannforsyningsanlegg. Vi ser det derfor som ønskelig at KPA krever at reguleringsplaner for nye hyttefelt skal ha krav om dette.

For landbruksaktivitet innenfor i hensynssone drikkevann, må det sikres at dette ikke har negative konsekvenser for drikkevannet. Det bør derfor vurderes behov for restriksjoner på lagring og bruk av naturgjødsel, avløpslam og plantevernmidler i hensynssonen.

Hensyn til plantehelse og spredning av planteskadegjørere

Matloven § 18 krever at enhver skal utvise nødvendig aktsomhet, slik at det ikke oppstår fare for utvikling eller spredning av planteskadegjørere. Dette gjelder alt anleggsarbeid som omfatter matjord og spesielt ved flytting av matjord. Smitte kan spres både med jordmasser som flyttes og med maskiner med jord, frø og andre planterester. Det er derfor viktig at kommuner og entreprenører som skal planlegge og/eller utføre slikt anleggsarbeid, er seg sitt ansvar bevisst på dette området. På bakgrunn av dette anbefaler vi at KPA tar inn krav om at reguleringsplaner for denne typen tiltak inneholder bestemmelsene som sier at tiltakshaver må kontakte Mattilsynet før igangsetting av anleggsarbeid, for å få informasjon om status for ulike skadegjørere, inkl. floghavre, hvilke vilkår som gjelder og hvilke tiltak som må iverksettes.

Bestemmelser i KPA om at dette bør omfatte all bygge- og anleggsvirksomhet, etablering av bolig- og industriområder og annen anleggsvirksomhet som innebærer en risiko for å spre planteskadegjørere og ugras som måtte befinne seg i jorda.

Vi viser til følgende veiledere om bruk av gjødsel og plantevernmidler med betydning for beskyttelse av drikkevannskilde

- [Mattilsynets veileder til gjødselvereforskriften](#)
- [Mattilsynets veileder til forskrift om plantevernmidler](#)

Med hilsen

Erik Wahl

*Dette dokumentet er elektronisk godkjent og sendes uten signatur.
Dokumenter som må ha signatur blir i tillegg sendt i papirversjon.*

Kopi til

STATSFORVALTEREN I TRØNDELAG

Postboks 2600

7734

STEINKJER